

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Ο άνθρωπος στην πρωτόγονη ακόμα κατάσταση του ασκούσε το σώμα του ασυνείδητα με το κυνήγι, το τρέξιμο, το σκαρφάλωμα και με πολλές άλλες δραστηριότητες επιβίωσής του.

Από τον καιρό που συστήθηκαν οργανωμένες κοινωνίες εμφανίστηκε η συνειδητή άσκηση, την οποία πρώτοι οι Έλληνες χρησιμοποίησαν στην αγωγή του ανθρώπου, γιατί αντιλήφθηκαν τη σημαντική αξία της στην ομαλή πνευματική και σωματική ανάπτυξη του.

Οι αρχαίοι λαοί της ανατολής, Αιγύπτιοι, Κινέζοι, Ινδοί, Ιάπωνες, Ασύριοι και Πέρσες είχαν αναπτύξει σπουδαίους πολιτισμούς και διάφορες μορφές παιχνιδιών που αποτελούσαν προετοιμασία περισσότερο για θρησκευτικές τελετές και για απόκτηση ικανοτήτων κυνηγού και πολεμιστή.

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ

Τα παιχνίδια που ανέπτυξαν οι αρχαίοι Αιγύπτιοι ήταν σφαιριστικά, παλαιστικά, ακροβατικά, χορευτικά, γυμναστικά, κολυμβητικά και με άρματα.

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΙΝΕΖΩΝ

Οι Κινέζοι ανέπτυξαν πολύ την ιατρική γυμναστική (Κουνγκ-φου), την έφιππη σφαίριση, αλεκτορομαχίες, πέταγμα των χαρταετών, μορφές ποδοσφαίρου, χιονοδρομίες, κωπηλασία, πυγμαχία και άλλα.

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΙΑΠΩΝΩΝ

Οι Ιάπωνες επειδή έπρεπε να γίνουν δεινοί πολεμιστές εκπαιδεύονταν με στρατιωτική γυμναστική και ανέπτυξαν παιχνίδια ανάλογα, όπως κονταρομαχίες, τοξοβολία, δρόμοι, πάλη και χορευτικά παιχνίδια για την προετοιμασία ιερέων χορευτών.

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΙΝΔΩΝ

Οι αρχαίοι Ινδοί επιδίδονταν στις ιπποδρομίες, κονταρομαχίες, βοοδρομίες, πάλη, έφιππη σφαίριση, πυγμαχία και άλλα.

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΠΕΡΣΩΝ

Τα παιχνίδια που ανέπτυξαν οι Πέρσες ήταν σφεντόνες, κοντάρια, τόξα, ζατρίκια (σκάκι), το ταβόλι (τάβλι).

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΑΣΣΥΡΙΩΝ

Οι Ασσύριοι εξασκούνταν στις σφαιριστικές παιδιές, τοξοβολία, ιππασία, κολύμπι, πάλη, πυγμαχία και αρματοδρομίες.

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Θα αναφερθούν εδώ κάποια γενικά χαρακτηριστικά του παιχνιδιού στον αρχαίο ελληνικό κόσμο κι έπειτα θα παρουσιασθούν κάποια βασικά παιχνίδια κάθε ιστορικής περιόδου.

Η ελληνική αρχαιότητα συνέδεσε την παιδική ηλικία με το παιχνίδι. Αυτό φανερώνεται στο γλωσσικό επίπεδο με το ουσιαστικό *παίς* κι άλλες λέξεις όπως το *παίγμα*, η *παιγνία*, το *παίγνιον*, η *παιδιά* που έχουν τις ρίζες τους στο ρήμα *παίζω*, δηλαδή έχω παιδική συμπεριφορά, που εμφανίστηκε πρώτη φορά στην Οδύσσεια του Ομήρου και δεν ήταν συνδεδεμένο μόνο με τον κόσμο των παιδιών αλλά και με το ανέμελο παιχνίδι και τον χορό των νυμφών (γι' αυτό το λόγο το ρήμα αυτό ήταν συνώνυμο με το ρήμα *χορεύω*).

Οι αρχαίοι Έλληνες λάτρευαν το παιχνίδι και αυτό φαίνεται από τα πολυάριθμα εκθέματα που διασώθηκαν και που σχετίζονται με χαρακτηριστικά στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής. Σε μερικές περιπτώσεις τα ονόματα των παιχνιδιών είναι όμοια με τα αντίστοιχα σημερινά. Σίγουρα πολλά από αυτά έχουν μεταδοθεί από γενιά σε γενιά, αλλά δεν πρέπει να ξεχνούμε και την άποψη του Πλάτωνα σύμφωνα με την οποία τα παιχνίδια στα παιδιά ηλικίας ως έξι χρόνων είναι έμφυτα μέσα τους, ανακαλύπτονται δηλαδή σχεδόν αυτόματα.

Τα παιχνίδια φτιάχνονταν από τα ίδια τα παιδιά με ύφασμα, ξύλο, καρπούς και πηλό, ενώ άλλα τα κατασκεύαζαν οι γονείς ή τα αγόραζαν από τους *κοροπλάθους*, οι οποίοι τα διέθεταν από τους πάγκους τους σε κεντρικές πλατείες κατά τη διάρκεια μιας γιορτής.

Το πρώτο δώρο-παιχνίδι για τα νεογέννητα ήταν η *πλαταγή*, η κουδουνίστρα, στην οποία εκτός από τη χρήση της σαν παιχνίδι μια και απασχολούσε τα μωρά, απέδιδαν και μαγικές ιδιότητες, γιατί πίστευαν ότι ο ήχος της απομάκρυνε το κακό.

Από τα πιο αγαπημένα παιχνίδια των αγοριών ήταν οι *αστράγαλοι*, τα κότσια που τα έπαιρναν μαζί τους όπου κι αν πήγαιναν μέσα σε ένα σακουλάκι, ο *τροχός*, το *τσέρκι*, το *άλογο-καλάμι* το οποίο καβαλούσαν κι έτρεχαν στο δρόμο ανταγωνιζόμενοι πολλές φορές το ένα παιδί με το άλλο, αλλά και το παιχνίδι με τη σημερινή ονομασία *γιο-γιο* που ανήκε στα δημοφιλή *αθύρματα*, μικρά παιχνίδια-αντικείμενα δηλαδή της αρχαιότητας.

Για τα κορίτσια, η πιο αγαπημένη ενασχόληση ήταν το παιχνίδι με την *πλαγγόνα* ή *κόρη*, πήλινη κούκλα, την οποία έντυναν με ρούχα. Αγόρια και κορίτσια κρατούσαν τα παιχνίδια τους μέχρι την ενηλικίωσή τους. Ύστερα τα προσέφεραν με

τελετή στους θεούς. Τα αγόρια στον Ερμή, τα κορίτσια, μια μέρα πριν το γάμο τους στην Άρτεμη, την Ήρα και την Αφροδίτη, με προσφιλέστερο όλων την κούκλα τους που συμβόλιζε την αγνότητα που αποχωρίζονταν και την γονιμότητα που θα αποκτούσαν.

- ΟΜΗΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Στην ομηρική εποχή οι άνθρωποι διήγαν το περίσσευμα του χρόνου τους με παιχνίδια και αγωνίσματα. Με τις παραδόσεις, τη θρησκεία και τους θρύλους καλλιεργήθηκαν τα παιχνίδια σε όλες τις κοινωνικές τάξεις.

Ένα σφαιριστικό παιχνίδι για παράδειγμα περιγράφει ο Όμηρος στην Οδύσσεια (ραψωδία ζ, 100), όπου η Ναυσικά, κόρη του βασιλιά των Φαιάκων Αλκίνοου, παίζει με τις θεραπαινίδες της κοντά στην ακροθαλασσιά τόπι χορεύοντας και τραγουδώντας. Επίσης οι γιοί του Αλκίνοου, Άλιος και Λαοδάμαντας (ραψωδία θ,370) χορεύουν και δείχνουν την ικανότητά τους στο χειρισμό μιας κόκκινης μπάλας σε μια γιορτή που διοργανώνει ο βασιλιάς πατέρας τους. Το παιχνίδι της Ναυσικάς αναφέρεται πιθανόν στο παιχνίδι *φαινίνδα* και του Άλιου στην *ουρανία* ή *αρπαστόν*. Στην Ιλιάδα (ραψωδία Ψ, 87) αναφέρει ο Όμηρος το παιχνίδι *αστράγαλοι*, όπου ο Πάτροκλος παίζει με τον Κλεισώνυμο, τον οποίο και σκοτώνει πάνω στο παιχνίδι *χολωθείς αμφ' αστραγάλοισιν*. Επίσης στην Ιλιάδα (ραψωδία Ξ, 413) παρομοιάζεται με *σβούρα* η πέτρα που εκσφενδονίζει ο Αίας ο Τελαμώνιος σε μονομαχία με τον Έκτορα.

- ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Μετά την ομηρική εποχή και κατά τη γέννηση (776 π.Χ.) των Ολυμπιακών αγώνων τα παιχνίδια αναπτύχθηκαν σε αξιοζήλευτο σημείο. Κατείχαν σημαντική θέση στη ζωή των ανθρώπων και ιδιαίτερα τον 5^ο αι. π.Χ. θεωρούνταν σημαντικά για τη διαπαιδαγώγηση του χαρακτήρα, την άσκηση του σώματος, την ανάπτυξη της κοινωνικής και πολιτικής συνείδησης, την τέρψη της ψυχής και την προετοιμασία των παιδιών για τη μελλοντική ζωή. Πολλοί φιλόσοφοι όπως ο Σόλων, ο Λυκούργος, ο Σωκράτης τόνισαν τη μεγάλη σημασία του παιχνιδιού για τη σωματική και πνευματική ολοκλήρωση του ανθρώπου. Ο Πλούταρχος και ο Γαληνός έγραψαν πολλά έργα για από τον παιδαγωγικό ρόλο των παιχνιδιών, ιδιαίτερα των σφαιριστικών.

Στη Σπάρτη όπου η αγωγή ήταν αυστηρή το παιχνίδι δεν έχασε τη θέση του. Δημιουργήθηκε ο παιγνιώδης κύκλος του κατώτερου και ανώτερου πένταθλου. Τα παιδιά έπαιζαν στο κατώτερο πένταθλο που βασιζόταν σε απλές ασκήσεις αλμάτων και δρόμων και κατέληγε σε σφαιριστικά παιχνίδια. Στο ανώτερο πένταθλο γυμνάζονταν οι νέοι στην πάλη, στο ακόντιο και στη δισκοβολία.

Στην Αθήνα, όπου επικράτησε άλλο σύστημα αγωγής, καταλάμβαναν τα παιχνίδια εξέχουσα θέση στην αγωγή των παιδιών από πολύ νωρίς, γιατί το κράτος-πόλη θεωρούσε απαραίτητο ο λαός να μορφώνεται από την παιδική του ηλικία.

Ο Πλάτωνας παρομοίασε τη γη με την πολύχρωμη σφαίρα, με τη μπάλα δηλαδή παιδιού, τους θεούς ως φιλοπαίγμονες και τους ανθρώπους με αθύρματα, τα παιχνίδια τους και παρατήρησε πως η ηλικία μεταξύ τριών και έξι ετών χαρακτηρίζεται έντονα από το παιχνίδι (Πλάτων, *Νόμοι*) Για αυτό το λόγο θα έπρεπε οι παιδονόμοι, οι παιδαγωγοί να ελέγχουν όχι μόνο τις ιστορίες που ακούν τα παιδιά, αλλά και τα παιχνίδια τους, εφόσον μέσα από αυτά είναι δυνατόν να ασκούνται στη μάθηση και στην ανάπτυξη ικανοτήτων. Στο έργο του *Πολιτεία* ανέφερε χαρακτηριστικά, ότι τα παιδιά θα πρέπει να διδάσκονται μέσα από το παιχνίδι και όχι με τη βία.

Ο Αριστοτέλης στα *Πολιτικά* του είχε χωρίσει τα παιχνίδια σε μαχητικά, αθλητικά, εσπουδαγμένα και εριστικά. Μερικά παιχνίδια παίζονται και σήμερα με συχνά άλλη ονομασία όπως:

-Κρικηλασία (τσέρκι)	-Βασιλήνδα (κλέφτες κι αστυνόμοι)
-Οστρακίνδα (άσπρο-μαύρο)	-Αφεκίνδα, διελκυστίνδα
-Σχοινοφιλήνδα (αλάτι ψιλό)	(τράβηγμα σχοινογιού)
-Φυγίνδα ή κρυπτίνδα (κρυφτό)	-Στρεπτίνδα (στουμπιστό, τσουόκο)
-Τρόπα (λακκουβάκια)	-Απόρραξις ή ανακρουσία (ντρίπλα)
-Χαλκισμός (μονά-ζυγά)	-Ιππιάς (καβάλες)
-Κολλαβίζειν (μπιζ)	-Απόρραξις (γκελ με το τόπι)
-Μυλολόνη (βούισμα της δεμένης χρυσόμυγας)	-Ουρανία (πέταγμα της μπάλας)
-Σφαιρομαχία	-Αρπαστόν (βάρει-βάρει)
	-Ασκωλιασμός (κουσό)

Τα αντικείμενα-παιχνίδια που χρησιμοποιούνταν ήταν:

-Κύβοι, πεσσοί, αστράγαλοι (ζάρια)	-Πλαταγή (κουδουνίστρα)
-Πλαγγόνες (πήλινες κούκλες)	-Σφαιρίδια (βόλοι)
-Πεντέλιθοι (πεντόβολα, βότσαλα)	-Αιώρα ή σειρά (κούνια)
-Σφαίρες (πάνινες ή δερμάτινες μπάλες)	-Τροχός (στεφάνι)

-Πέταυρον, πέτευρον (σανίδα της
τραμπάλας)

-Βέμβιξ, στρόμβος (σβούρα)

Η επιδεξιότητα στο παίξιμο της σφαίρας λεγόταν σφαιριστική τέχνη και οι χώροι εκμάθησης σφαιριστήρια.

Οι αρχαίοι Έλληνες έπαιζαν ακόμη και μια μορφή χόκεϊ με το όνομα *κερητίζειν*, που σε περιοχές της Μακεδονίας και Θεσσαλίας παιζόταν μέχρι και τη δεκαετία του '70 με το όνομα *γουρούνα*.

Από τα αγαπημένα παιχνίδια των αρχαίων Ελλήνων ήταν η *κριηλασία* (*τσέρκι*) που παίζεται σε μερικά μέρη ακόμη και σήμερα.

- ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΣΤΗ ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ

Στη ρωμαϊκή εποχή τα παιδιά μεγάλωναν μέσα στην οικογένεια με καταπιεστική πειθαρχία. Τα ειρηνικά παιχνίδια και οι ευγενικοί αγώνες δεν κατείχαν την πρώτη θέση στην αγωγή των νέων Ρωμαίων. Επειδή η αυτοκρατορία απέβλεπε στο να αποκτήσει γενναίους και δυνατούς πολεμιστές, το παιχνίδι παραγκωνίζεται από μονομαχίες και ιπποδρομικές επιδείξεις πολεμικών ικανοτήτων.

Όσα παιδιά έβρισκαν ευκαιρία για παιχνίδι καταγίνονταν με αναπαραστάσεις πολεμικών ενεργειών.

- ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΧΗ

Στην πρώτη Βυζαντινή εποχή η αγωγή είχε σκοπό να διαπλάσει καλούς πολίτες με ήθος. Τα σχολεία είχαν ηθικοθρησκευτική τοποθέτηση. Τα παιδιά έπαιζαν μόνο στις διακοπές. Αργότερα, όταν ενισχύθηκε η παρουσία του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού, με τους Τρεις Ιεράρχες αναγνωρίστηκε ξανά η ανάγκη της παιδικής ψυχής για κίνηση και δόθηκε προτεραιότητα στο παιχνίδι σαν κύρια απασχόληση των μικρών παιδιών.

Οι Ιεράρχες πίστευαν πως το παιχνίδι αποτελεί μέσο ανίχνευσης των κλίσεων και διαθέσεων του παιδιού και ότι αναπτύσσει την ψυχική δύναμη και πρωτοβουλία του.

Τα νήπια και τα μικρά παιδιά έπαιζαν με πολλά αντικείμενα-παιχνίδια και έτσι η βιοτεχνία σε αυτόν τον κλάδο γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη στο Βυζάντιο.

Τα περισσότερα παιχνίδια ήταν μιμητικά, δρομικά, αλματικά, ριπτικά, παλαιστικά. Άρεσε να μιμούνται τους βασιλιάδες, τους πρίγκιπες, τους υπηρέτες και άλλους χαρακτήρες. Τέτοια παιχνίδια ήταν η *βασιλήνδα*, το *βιτσάλιν* (*άλογο-αλογάκι*) και ο *εποστρακισμός* (*πλατειές πέτρες στη θάλασσα, πίττες*).

- ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΣΤΗ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Στις αρχές των Μεσαιωνικών χρόνων οι επιδρομές των βαρβάρων και οι θρησκευτικές προλήψεις εξαφάνισαν τον πολιτισμό και την παιδεία. Η εκπαίδευση περιορίστηκε στα μοναστήρια και οι θεοκράτες εκείνης της εποχής πίστευαν ότι έπρεπε να διαμορφώνεται μόνο η ψυχή κι όχι το σώμα. Έτσι το παιχνίδι θεωρούνταν ασέβεια, βλαβερό, ανώφελο και πηγή ανηθικότητας. Η απαγόρευση των Ολυμπιακών αγώνων συνεχιζόταν κι έτσι εξαφανίστηκε κάθε αγωνιστική γυμναστική και παιγνιώδη δραστηριότητα.

Οι γονείς απαγόρευαν στα παιδιά τους να παίζουν και όσα μπορούσαν έπαιζαν τις *σκριμίδες (ξιφομαχίες)*. Ένα άλλο παιχνίδι ήταν η *αμπάριζα (σκλαβάκια)*.

Γενικά ο Μεσαίωνας ήταν -για πολλούς ερευνητές- μια εποχή μη προωθητική του πολιτισμού και του παιχνιδιού.

- ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΠΟΧΗ

Στην εποχή της Αναγέννησης μεταρρυθμιστές υποστηρίζουν τις σωματικές ασκήσεις και τα παιχνίδια, κηρύσσεται παντού η αξία και η σημασία του παιχνιδιού στη σωματική και ψυχική ανάπτυξη του παιδιού.

Ο μεταρρυθμιστής Λούθηρος έδωσε πρώτος το σύνθημα για άθληση, αν και αυτό ήταν αντίθετο προς τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις.

Ο Ραβελέ στο έργο του *Γαργαντούας* αναφέρει ένα μεγάλο αριθμό παιχνιδιών. Τα σφαιριστικά, τα μιμητικά και τα διάφορα αγωνιστικά παιχνίδια ήταν τα δημοφιλέστερα. Τα παιδιά γοητεύονταν από τα κατορθώματα των ηρώων και τα έκαναν θέματα στα παιχνίδια τους.

Την εποχή εκείνη σχηματοποιήθηκαν επίσης οι ασιατικής καταγωγής μορφές τεχνικών παιχνιδιών όπως τάβλι, σκάκι, μπιλιάρδο και εμφανίστηκαν μορφές ιππευτικής σφαίρισης, αντισφαίρισης και διάφορα αραβικά παιχνίδια.

Από το 1700 το παιχνίδι εισχωρεί όλο και περισσότερο στη ζωή των ανθρώπων. Ο J.J.Rousseau (1712-1778) διακηρύσσει την επιστροφή στη φυσική ζωή και λέει ότι το παιδί πρέπει να αποκτά τις εμπειρίες του παίζοντας.

Αργότερα αξιόλογοι φιλόσοφοι, ψυχολόγοι και παιδαγωγοί όπως οι Spencer, Claparede, Gross, Piaget, Hall κ.ά. ερευνούν και γράφουν πολλά για την αξία του παιχνιδιού. Ο Αμερικανός παιδαγωγός J.Dewey (1869-1952) υποστήριξε ότι τα παιχνίδια και οι χειροτεχνικές παιγνιώδεις απασχολήσεις είναι οι καλύτεροι σκοποί της αγωγής για την παιδική ηλικία. Χαρακτηριστικά λέει ότι, η γνώση χωρίς τα παιχνίδια θα ήταν ξερή, καθώς και η κοινωνική δραστηριότητα.

Η εποχή της Αναγέννησης αποτέλεσε σταθμό για την ανάπτυξη και διάδοση παιχνιδιών. Τα διάφορα παιχνίδια των αρχαίων Ελλήνων όπως *αρπαστόν*, *ουρανία* γίνονται πηγή έμπνευσης για επινόηση νέων μορφών παιχνιδιού με μπάλα. Έτσι το 1862 επινοείται στη Αγγλία το football (ποδόσφαιρο). Το 1891 στην Αμερική ο Τζ. Νέισμιθ επινοεί το basketball (καλαθοσφαίριση). Το 1895 στην Αγγλία ο Ου. Μόργκαν επινοεί το *μίμονετ* που μετονομάστηκε σε Volleyball (πετοσφαίριση). Το 1873 στην Αγγλία ο Γ.Γουίκφιλτ επινοεί το τένις (αντισφαίριση). Το 1892 ο Β.Κάτας επινοεί το χάζενα (χειροσφαίριση). Το 1910 ο Γερμανός Γ.Μουτς ταξινόμησε 105 παιχνίδια.

- ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΣΤΗΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

Στη διάρκεια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας σταθερή θέση στη ζωή των Ελλήνων κατείχαν πολλές παιγνιώδεις δραστηριότητες ώστε να καλλιεργείται η δύναμη, η αντοχή και η σκοπευτική δεξιότητα των μικρών Ελληνόπουλων. Οι κλέφτες κι οι αρματολοί συναγωνίζονταν σε πολλά σκοπευτικά παιχνίδια, ιδιαίτερα στη ρίψη της σφαίρας μέσα από μικρούς κύκλους.

Η αρχαία ελληνική παράδοση ήταν έντονη και τα προγονικά παιχνίδια επηρέαζαν τις επιλογές των παιδιών. Αγαπημένο παιχνίδι της εποχής αποτελούσε η *ντόκα* (*λιθάρι*), όπου έβαζαν σημάδι πάνω στα δέντρα ή στους τοίχους και μ' ένα λιθάρι σημάδευαν με δύναμη το στόχο. Άλλο παιχνίδι ήταν η *πέτρα στον κύκλο*, οι μετέπειτα *αμάδες*. Σχεδίαζαν ένα κύκλο και από μια ορισμένη απόσταση πετούσαν πέτρες μέσα σε αυτόν. Όσοι έβαζαν τις περισσότερες πέτρες μέσα ήταν και οι νικητές του παιχνιδιού.

Την εποχή της επανάστασης του 1821 οι άθλοι των ηρώων αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης για πολλά παιδικά μιμητικά παιχνίδια.

- ΑΠΑΡΧΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αργότερα το νεοσύστατο ελληνικό κράτος δεν ασχολήθηκε με τη φυσική αγωγή, διότι είχε να ασχοληθεί με πολλά άλλα ζητήματα. Η πρωτοβουλία όμως των παιδιών και των νέων για τα παιχνίδια και ιδιαίτερα τα αγωνιστικά ήταν αξιοθαύμαστη. Έτσι παιχνίδια όπως ο *εφεδρισμός* παιζόταν στην Κάλυμνο με το όνομα *κάστρα*, η *υπαστή σφαίριση* παιζόταν ιδιαίτερα στη Μακεδονία, η *κρικηλασία*, ή *στεφανία* (*τσέρκι*), η *οστρακίνδα* (*κορώννα-γράμματα*), η *ιπάς* (*καβάλες*), το *αρπαστόν* (*βάρει-θάρει*) παίζονταν σε πολλά μέρη.

Πολλά παιχνίδια συγκεντρώθηκαν αργότερα από δασκάλους και γυμναστές και αφού τροποποιήθηκαν παιδαγωγικά βρήκαν απήχηση στις σχολικές κοινότητες. Έτσι τα παιχνίδια έγιναν επίσημα μέσα αγωγής στην εκπαίδευση.

- ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σήμερα συχνά το παιχνίδι είναι αγωνιστικό και μάλιστα σε πολύ μεγάλο βαθμό ανταγωνιστικό. Οι συνθήκες ζωής των παιδιών άλλαξαν. Οι μαθητές εργάζονται πολύ για τα μαθήματα του σχολείου, ρυθμίζουν το χρόνο τους για να τους φτάσει για το φροντιστήριο, το ωδείο, το γυμναστήριο και για τόσες άλλες δραστηριότητες που ίσως είναι απαραίτητες, αλλά δεν αφήνουν χρόνο στο παιδί να παίξει ανέμελα, να συναντηθεί με συνομήλικα παιδιά, να ικανοποιήσει την ορμή για κίνηση, να εκπαιδευτεί σε κοινωνικές δεξιότητες και να γνωρίσει τον εαυτό του.

Έτσι όταν βρίσκουν χρόνο συνήθως ασχολούνται με ηλεκτρονικά παιχνίδια (στον υπολογιστή, σε διάφορες άλλες ηλεκτρονικές συσκευές και σε κινητά τηλέφωνα), που τις πιο πολλές φορές είναι μοναχικά παιχνίδια και προωθούν ίσως τη χαλάρωση και την αναψυχή, δεν τα βοηθούν όμως να ασκήσουν το σώμα μαζί με το πνεύμα, να μάθουν τι είναι αγώνας μέσα στα πλαίσια της ευγενικής άμιλλας, να κοινωνικοποιηθούν, να συνεργασθούν. Η πλεονάζουσα ενεργητικότητα που διαθέτουν τα παιδιά περιορίζεται έτσι και δεν εξελίσσεται σε δημιουργικότητα, στοιχείο αναπόσπαστο του παιχνιδιού, μια και καθώς το παιδί παίζει με ψευδαίσθηση και μίμηση καταλήγει ασυνείδητα σε δημιουργία.

Όταν όμως στην εποχή των διαμερισμάτων, των πολλών υποχρεώσεων και του διαδικτύου δίνονται τα κίνητρα και οι ευκαιρίες στα παιδιά, αυτά είναι πρόθυμα να φτιάξουν τα δικά τους παιχνίδια και να διοχετεύσουν εκεί τη δημιουργικότητά τους. Στην ώρα της γυμναστικής, της ευέλικτης ζώνης, των διαλειμμάτων και της φυσικής μπορούν τα παιδιά του σήμερα να διασκεδάσουν κυλώντας το *τσέρκι* ή *ισορροπώντας* πάνω σε *φούρκες* ή να μάθουν για τις ιδιότητες του ήχου με τη βοήθεια της *γαργάρας*.

Η θεωρία τέλειωσε! Πάμε να παίξουμε!